

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdiednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELOS SZERKESZTŐ: Dr. Ferenczi Zoltán.

Rovatvezetők: DR. BARTÓK ISTVÁN, CZIRJÁK ALBERT, RIEGER J. MRE.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (polgári iskola); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Propper Ferencz egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (csillagútea, 7. sz. a.) küldendők.

Tisztelt pályatársaim!*)

Üdvözlöm önöket tantestületünk élote 10-dik évének utolsó estvéjén. S üdvözltem kifejezése alkalmával engedjék meg nekem a következő kérdések fejtegetését: Van e szükség a kolozsmegyei tanítótestület további fennállására, mint olyanra? Betöltötte-e feladatát a multban? Betölti-e a jelenben? És mikép töltheti be a jövőben? mely létezését jogosulttá teszi, vagy munkáját már bevégezte, nincs szükség tovább fennállására, s tiz évi munkálkodása után szét kell bomlania mint olyannak, melynek nincs hivatása a jövőben.

E kérdések fejtegetése alkalmával a meghatottságnak ama mély érzelmét tapasztalom szivemben, mely táplálékát egyfelől a visszaemlékezésből, másfelől a jövőben való reménykedésből meríti. Most is e mély érzelem késztet engemet elmélkedni a feltett kérdésekről, s midőn ezt teszem, nem az a tudat késztet engemet önök előtt beszélni, mintha azt hinném, hogy pályatársaim a feltett kérdésekre a helyes és meggyőző feleletet megadni nem tudnák, vagy mintha tantestületünk fennállásának szükségességét kellene bizonyítgatnom önök előtt; mert vannak igazságok, melyeknek bizonyítása szintugy a vakmerőséggel határos, mint azok tagadása. S midőn én mégis a feltett kérdésekre akarok felelni, nem lehet az a feladatom, hogy én tantestületünk fennállásának hasznosságát bizonyítgassam, hanem mintegy áttekintéssel nagyon röviden előadjam ennek multját, jelenét és a jövőben való feladatának főbjeit; hogy ezek által mintegy buzdítólag és meggyőzőleg hassak azokra a tanárookra és tanítókra, a kik a tanodákban szerzett fensőbb ismeretek következtében önhitté, csökönyössé lévén vagy megvetik és kicsinylik a szakavatottak jóakaratu figyelmeztetését, utbaigazítását, vagy kicsinységök érzetében mellékes okok miatt

félrehozódnán a tantestületünkben való működéstől; az itt előadatni szokott gyakorlati ügyességeket: az előhaladott kor tapasztalatait; a növelés-oktatás apostolai által ajánlott elveket nem tanulmányozván, azokat sem elsajátítani, sem alkalmazni nem akarják; hanem e helyett mindenütt megjelennek, csak ott nem, a hová tartoznak; mindenben eljárnak és mindenütt munkásságot fejtenek ki, csak ott nem, a hol hivataluknál fogva munkálkodni kötelesek volnának.

Az ilyen tanárok és tanítók betöltik-e a tanítói hivatal tisztét? Lefizetik-e a nemzetnek tartozó adójukat? Nem. Az ilyenek rosszul sáfárkodnak a talentumokkal; mert az ilyenek hacsak nem vakok, munkásságuk sikertelenségében ők maguk is azonnal át kell hogy lássák, miszerint nem csak ők maguk maradtak el a nevelés-oktatás terén a kortól, hanem azok az iskolák is a melyekben ők működnek, az ők hibájok miatt az utolsók közé tartoznak. A kik ezen állításom igaz volta felől kételkednek, vagy a kik velem éppen ellenkező véleményben lévén, a fennebbi hibákban vannak, veszenek egy futó pillantást a népiskolákra és komolyan vizsgálódva, részrehajlatlanul hasonlitsák össze a maguk és mások működésének eredményit és az összehasonlítások alkalmával tapasztalt különbségek; hacsak a kötelesség teljesítésének és az önbeesérzetnek legkisebb szikrája lappang még bennök, bizonyára rugékonnyabbakká fogják tenni egész szellemöket a cselekvés terén; és a kevésbbé tevékenyeket is némi munkásságra, vagy legalább gondolkozásra fogják kényszeríteni és egy jobb jövő kilátása kecsegtetni fogja őket a tantestületünkben való közös munkásságra.

Ez a munkásság annyival előnyösebb és kívánatosabb a néptanítók részéről, mert tantestületünk multjában, tiz évi működésében megtaláljuk a tanító eszményképét, meg, mert ennek eddigi élote nem ama korhadt fának életéhez hasonlít, melynek zöldülnek ugyan egyes ágai, sőt tán még virágoznak is, igen, de tápláló és jóízű gyümölcsöt érlelni már nem képes,

*) Beszéd, melylyel Benedek József alelnök a tanító test. okt. 27-én tartott előértekezletét-megnyitotta.

nem, mert annak megérlelésére több tápláló nedv, több életerő kívántatik. Hanem tantestületünk tíz évi működése hasonló ama tiszta, bő forráshoz, mely magából ömledez, vizét ujak folyásával mindig tovább hajtja, s folyásában partjait kétfelől a legkedvesebb virágokkal és a leghasznosabb füvekkel rakja meg.

Igen, mert tantestületünk, mint szakférfiakból álló egyület, eddigi működésében kimondotta, a felsőséggel szemben, hogy oly fontos ügyben való intézkedéseknél, milyen a népiskola munkássági köre, a szakértők nézetei mellőzésével bünt követ el a tanítók, a nevelésügy és a nemzet ellen. A „Család és Iskola“ című szakközönyében megismertetni törekedett a közönséggel, hogy a nevelve-oktatás nem csak az iskolai képzést jelenti, hanem magában foglalja a család és társadalom célra vezető együtt — és közremunkálását — nemcsak a gyermekeink, hanem a magunk nevelésének megjobbításának összes érdekeit is. Kimondotta, hogy a társadalom, szülők, iskola, templom és tanító együttesen hathatnak a növendékekre úgy, hogy a szellemi és erkölcsi haladás mintegy belőlök magukból fejlődjék ki. A mindent tenni akaró, de keveset tevő tanítókkal megismertetni törekedett, hogy egy emberi erő mire képes, miként és mit végezhet egy néptanító sikerrel s mit nem. Kimondotta, hogy a tanítónak az ész, a szív és az akaratot fejleszteni, nemesíteni és tettekbe buzdítani a legfőbb teendője. Tantestületünk ezen jól felfogott hivatásának teljesítése által nemcsak arra folyt be, hogy ma már a felsőbbek úgy mint az alsóbbak, a társadalom, úgy mint a szülők kezdik kihallgatni a szakértők véleményét; hanem arra is, hogy tantestületünknek csaknem minden tagja egymást segítve és egymástól segítettve, a nevelés és tanítás tárgya és módja felett tanácskozva, igyekezett kitalálni azon utakat és eszközöket, melyek könnyebben és hamarabb elvezetnek hivatásunk igényeinek ezélszerűbb megfeleltetésére. Ennek iránytadó tagjai átlátva, hogy az erő annál erősebb, minél jobban központosítják azt; és meggyőződve arról, hogy erkölcsös, becsületes, értelmes és szorgalmas emberek csak általános és helyes népoktatás által képezhetünk és hogy a haza összes lakóinak szellemi, erkölcsi és anyagi haladása fogja a társadalmi viszonyok javítását eszközölni, s ez fogja erőssé, nagygyá és boldoggá tenni e hazát, mely mindnyájunknak közös hazája, s melynek jó- vagy balsorsa mindnyájunk egyéni sorsára is érezhető befolyást gyakorol; ez okból kötelességeink teljesíthetéséhez megkívántató ismereteink kibővítése céljából minden alkalmalmmal ösztönt, tanácsot útmutatást és eszközöket adtak a szellemileg többre törekvő tanítóknak a tovább haladásra. De nem csak az értelemre, hanem a kedélyre is jótékony hatást gyakoroltak; mert midőn a tudatlansággal, előítéletekkel, hálátlansággal, megvetéssel, anyagi nélkülözésekkel s más ily szörnyekkel való harcunkban látták lelkünk lankadó s néha inogni

kezdő buzgalmát: mindannyiszor felfrissítették és visszaadták ennek elevenségét, éberségét. Ezek által kivívták tantestületünknek azon jó hírnevét, melylyel dicsekedhetik mindnyájunknak dicsőségére. S tantestületünk ezen munkássága által oly életjelt adott magáról, annyit használt a nevelés-oktatás ügyének, hogy ebből kifolyólag joga van élni.

De tantestületünk további fennállását követeli a haladás és fejlődés elve is, nemcsak azért, hogy az ember társaságra van hivatva, és hogy a társasági viszonyok, az együttlét, az egymással való gyakori érintkezés művelődésünknek nem utolsó tényezője; hanem itt mi tanítók egymást kölcsönösen emeljük és nemesítjük, hogy mindnyájunknak célja ugyanaz t. i. az ifjúság nemesítése és emelése, e pedig oly nagy és nehéz feladat, hogy itt egyes erő vajmi keveset tehet, hogy ehhez közös működés kívántatik. Továbbá azért is, mert a mai korban, melynek jellegje a szabadság és democratia, a függetlenségnek és szabadságnak fattyu kinövései annyira áthatották a népeket és nemzeteket, annyira eltértek ezek a szabadság és erkölcs dicső, nagy eszméinek biztos alapelveitől, hogy ennek következtében még a gyermekekben is hanyatlani látjuk a kegyelet és tisztelet érzetét, úgy hogy ma már a gyermek nem kezdi tisztelni szüleit, a tanítvány tanítóját. Az ingadozó, neveletlen gyermek többet akar tudni tapasztalt szülőinél, a tanítvány tanítójánál. A mai ifjúság alig van még féluton s már azon véleményben van, hogy ő célzt ért és önelégülten bírálja tanárát, megvet minden tekintélyt és alárendelést. A különböző alattvalók nem akarnak engedelmeskedni sem egyházi, sem polgári előjáróiknak; nem a cseléd gazdájának; az iparossegéd mesterének; az alsóbb tisztviselő főnökének. Nincs meg bennök sem az erkölcsi, sem a polgári törvények iránti kellő tisztelet. Ki kezd halni az emberekből a vallás, erkölcs és kötelesség érzete. A szabadsajtó visszaél az ő dicső jogával, mert ennek segítségével egyesek berontanak a családok szentélyébe, felüldják azok boldogságát; az ellenvéleményen levő tekintélyeket sárral dobálják, megfosztani törekednek képzett ellenfeleiket mindentől, a mi az embert emberré teszi. Ezeket a hibákat, melyek az emberi méltóságot és hivatást annyira lealacsonyítják, vagy tudatlanságból vagy a mi még ennél is rosszabb, édes énjöknek előrevaló tolása céljából követik el az emberek másoknak rovására, kisebbitésére. Ez így nincs jól, ez megbecstelentése a szabadság és önállóság szent eszméjének.

Ezeknek a tévedéseknek alapja szerintem a ferde nevelés, ennek megorvoslására van hivatva tantestületünk a jövőben; ez ellen kell küzdeni az egész tanítóságnak és minden iskolának fennt úgy mint alatt. De ezen állításomból azt hiszem senki sem teszi fel rólam, hogy én azt követelném, miszerint minden gyermek pórázon vezetessék, nem, én ezt nem kívánom, mert

a példabeszéd szerint is: „Az az ifjúság, melynek mindig őrizetre van szüksége, nem érdemli meg az őr.” De azt követelem, hogy minden szabadság bizonyos fegyellemmel köttessék össze; mert ha mi a függetlenségnek, szabadságnak és felvilágosodásnak szellemét a a képzelet szárnyaira bocsátjuk, s azt a józan ész és tapasztalás biztos leczkéjével nem mérsékeljük, akkor a szabadságnak oly kicsapongásait idézzük elő, mely kiforgatja az emberi nemet minden boldogságából.

Jól tudom én azt, hogy a kegyelet és tisztelet érzetét nem lehet parancs-szóval felkelteni és meggyökereztetni a gyermekek lelkében; mert ez az eljárás a velünk született szabadság-érzet és az önállóságra való való törekvés következtében éppen ellenkezőjét szülné amazoknak. Mit kell hát tenni e tekintetben tantestületünknek, az iskoláknak és a tanítóknak? Elfojtsuk-e növendékeinkben az önállóságra és szabadságra való törekvést? Nem. Fel kell költeni, meg kell erősíteni bennök az önállóságot és tetterőt. De minthogy az érzelmekből a hajlamok, a hajlamokból az akarat, az akaratból a cselekvés úgy fejlődik mint bimbóból a virág, virágból a gyümölcs; azért oda törekedjünk, hogy midőn gyermekeink lelkében a természetes és józan érzelmeket fejlesztjük, egyszersmind szoktassuk őket az itéletben való biztosságban és különösen, hogy magukat szigoruan és igazságosan tudják megítélni. Igyekezünk megérlelni bennök azon ösztönszerű meggyőződést, hogy csak a vallásos és erkölcsös élet szerezhethet lelki megnyugvást, ennél fogva boldogságot e földön; mert ezek nélkül gyermekeink érzelmi világa oly melegágy lesz, melyben az emberi tévedések a legnagyobb mértékben fognak tenyészni. A felügyelet legyen bizalommal párosítva és az önállóság kifejtése céljából a járszalagokat óvatosan oldozgassuk fel gyermekeink lelkében. A szülők és tanítók legyenek tiszta tükrök a gyermekek előtt, hogy ezek látva szülőiket és tanítóikat a jóban, ők is úgy cselekedjenek. Az apa tisztelje az anyát, ez amazt, mind a kettő kegyelettel emlékezzék meg elhalt szüleiről. A magukéból semmit nem engedve, tartsák tiszteletben a mások jogait. A szülők méltányolják a tanítókat, a tanítók a szülők fáradozásait.

Nekünk mint — tanügy embereinek, — nevelés-oktatás férfainak tudva azt, hogy valamint az értelmi erő helyes fejlesztése által nemesítjük az erkölcsöt és erősítjük az önállóságot és tetterőt, úgy az értelmetlen tömeg szabadsága legkönnyebben veszélyezteti magát a szabadságot: érdekünkben s e miatt kötelességünkben áll a népoktatásáról akként gondoskodni, hogy az a szabadsággal mind önmaga, mind embertársai javára tudjon élni és különösen tanusítsunk tiszteletet a vallás és erkölcs iránt, s ezen kötelességek teljesítése alkalmával a gyermek fogalom köréhez mérve, oly világos és értelmes, oly hű és élénk színekben rajzoljuk le a gyermeki, polgári és hazafiui kötelességek telje-

sítését, a felsőbbek iránti hűségérzetet, az erkölcsiség dicő példányképét, az emberi nagyság, erő és szabadság eszményképét, hogy azokat ne csak a fül, hanem a szív is fogadja bé és ekkor az önállás megsértése nélkül ápolni fogjuk a kegyelet és tisztelet érzetét gyermekeink lelkében; mert az így lerajzolt tiszta képek napfény ragyogásu sugarai elhatnak a gyenge keblek legbenső rétegéig, s felköltik benne ama nemes csirát, mely az életben majd gazdagon gyümölcsöző élőfává fog izmosodni. Ezek által fogjuk megerősíteni bennök a jellemzilárdságot is, vezérelni fogjuk őket tántoríthatatlan bátorságra, kitartásra és önérzetre mindazon harcokban, melyeket a humanitas érdekei felé irányult törekvéseikben meg kell vivniok.

Ezen kötelességek teljesítésére a szükséges képességeket nem hozza egy tanító sem magával a világra, de igen is hozunk oly fogékonyságokat, melyekre ha czélszerű behatásokat alkalmazunk, a képességeket a legnagyobb mértékben kifejthetjük. Ennek kifejtése céljából óhajtom tantestületünk további fennállását és működését; ezért tartom én minden néptanítóra nézve felelősséggel járó kötelességnek, hogy tevékeny részt vegyen ennek működésében; mert itt sokkal kisebb fáradsággal és nagyobb sikerrel tanulhat bárki is, mint csupa könyvből, mert itt találhatja meg mindenki azon természetes képzési eszközöket, melyek a nemes érzületet, a jó szellemet és az erkölcsökben való megerősödést felköltik és szilárdon megerősítik a tanítóknak.

Minden egyebet elhallgatva, azt hiszem tisztelt pályatársaim, hogy a mondottakból is kitűnik, miszerint tantestületünknek multja és jelene jogosulttá teszi ennek létezését. A jövőben való nagyszerű hivatása, a paedogiai tudományok haladása és folyton folyó fejlődése pedig éppen megkövetelik a további fennállását, működését. Nincs már egyéb hátra, minthogy feltekintsek lelki szemeimmel istenhez, a minden áldások osztogatójához és egyfelől hálát adjak azon jóságáért, hogy minket tíz évi működésünkben megsegített és másfelől kérjem szent lelkét, a mely bátorítson és igazítsa az áldást hozó munkálkodásunkban.

Most ez ünnepélyes órában, midőn tantestületünk életének tizenegyedik évét vagyunk megkezdendők, engedjék meg nekem, hogy hálás köszönetemet nyilváníthassam azon kitüntetésért, melylyel csekély személyemet megtisztelve, nyolcz éven keresztül teljesíthettem az alelnöki tisztet. Az elértekezletet ezenel megnyitom.

Benedek József
ev. ref. tanító.

Az iskola és a vallás.

(Folytatás.)

Az itt említett kötelességek annyira elválhatlanok a tanító munkakörétől, hogy minden tanító ismeri és minden neveléstan elmélkedikfelette egy vagy más alak-

ban, és kiveszi részét az intelmek és ajánlatok osztogatásából. Így van ez azzal a remek kis munkával is, a mely tudomásom szerint ma a magyar irodalomban legújabb, s a mely De Gerando Antonina igazgató úr jeles tollából került ki.

Engem különösen meglepett az a sok életre való és gyakorlati utasítás, a melyet a „Hogyan neveljük gyermekeinket“ című munka írójától már fel is tételtem.

Az író a csecsemő kortól elkezdve fel mindaddig, míg a gyermek az iskola kezében van, minden momentumra felszereli a nevelőt és tanítót a szükséges útikészlettel. Valóban ha a szülő, a tanító vagy tanítónő kellő figyelembe veszi és a gyakorlatban is léte-síteni igyekszik e magas eszméket, növendékeiből a társadalomnak hasznos és jó polgárai válnak. Azonban nem lehet eltitkolnom e remek mű olvasása után, hogy én, az itt kapott utasítások szerint felnőtt ifjuban, némi hiányokat fedeztem fel. A különben jó, értelmes, helyes magaviseletű és tisztességes ifjak mindenike nagyon jól tudott számítani, gondolkozni és okoskodni; nem hiányzott belőlük semmi arra, hogy még világhírű emberek is lehessenek, de arra nem voltak előkészítve, hogy lelki nagyságra, keresztényies kitünőségre tehes-senek szert. Ennek magyarázatát abban találtam, hogy a szülő és főleg a tanító nem voltak utasítva egyszersmind arra is, hogy miképpen neveljenek a gyermek-ből vallásost. Miképpen részesítsék azokban a ma-gas igazságokban, azokban a szent érzelmekben, a me-lyekben minden kereszténynek részesülni kellene.

Nekem úgy tetszik, mintha e mű írója a közép-utat választaná az úgynevezett materialismus és a vallá-sos orthodoxismus között. Az iskola neveljen becsületes és jó embereket; az egyház gondoskodik arról, hogy hozzá csatlakozzanak, hogy vallásosok legyenek. Ez a conclusio vezette e mű, valamint legtöbb ilyenmü mű-nek az íróját. És én a nélkül, hogy kérdezném egyéni meggyőződésüket, a nélkül, hogy bővebben kutatnám, hogy vajjon e mű mily körülmények miatt mellőzte a vallásos nevelésre szóló utasítások részletezését, azt mondom, hogy abban ama közoktatási rendeletnek nagy része van. Hiszen az nagyon természetes, hogy a ta-nító ne tartsa feladatának oly dolgokkal foglalkozni, a melyek nem tartoznak rá.

De mind e mellett is legyen szabad kijelentem, hogy én ez eljárást nem tartom helyesnek, e rendszert nem tartom teljesnek. Nem tartom pedig azért, a mit már fennebb elmondottam, hogy t. i. ez a tanítás és a nevelés összhangját teljesen megzavarja; de nem azért sem, mert nézetem szerint az még nem elég, hogy va-laki erkölcsös legyen: az embernek vallásosnak is kell lenni.

Mit teszen az, hogy valaki erkölcsös legyen? Azt, hogy valósítson meg magának egy magas ideált és tör-jön az után. Igen, és mi legyen ez az ideál: a jellem-

tisztaság, az erkölcsi szépség. És hol fogja feltalálni azokat? Talán a társadalom fogja megteremteni neki? Talán annak van olyan izlése, a mely mindig a leg-helyesebbet választja ki? Vagy talán az ember maga?

Ezt kétségbe kell vonnom. Igen, mert a minden-napi tapasztalat arról győz meg, hogy a társadalom szüntelenül változtatja izlését; hogy a mely dolgot ma megszentestett, ugyanazt holnap elítéli és sárba dobja. Azt sem elég mondani, hogy az ember járjon el okosságának és ítélő tehetségének szabályai szerint, mert még az öntudat is kérdésbe veendő, s mert a lelkiismeret széke előtt is meg kell fordulni: ez pedig már kívül vezet a mindennapi élet határán, még pedig oda a hol a leg-nemesebb vonzalom, a teljes hatalom, szóval a jó és igaz határtalan szeretete, a legfőbb akarat és er-kölcsi tökély, összpontosulva, meg személyes ül-ve áll fenn, de mint olyan, a melynek az emberre meg van boldogító és üdvözítő hatása, a mely oly erőt csepegtet belé, hogy eltudja vinni a keresztet a Gal-gotha alá és kitudja állani azt a szenvedést a mely-nek neve martyrság. Szóval tehát, a mint a világegye-tem üres és chaoticus lesz ha abból kivesszük azt az erőt, azt a törvényt, azt a szellemet, a melynek neve Isten, úgy az emberi élet hiu ábránd, a szív érzése mély csalódás, ha nem ez a tárgya.

Nekünk kötelességünk e nevet megismertetni a gyermekkel, kötelességünk érző szívét részesíteni abban a boldogságban, a melyet a mennyei jó atya megisme-rése nyujthat. Legyünk ez egy tekintetben őszinték! Ne kerülgessük a kimondását annak, hogy minden az ő műve csupán! Ne, mert mihelyt habozunk, azonnal kétélyre adunk okot a növendéknek is.

Igyekezzünk összhangot teremteni a gyermek énje és a természet, annak érzései és ennek hatásai között, és hagyjunk fel a további felületeskedéssel.

A magyartól nem lehet megtagadni, hogy alapjában vallásos. A vallástól nem lehet megtagadni, ha tiszta és helyes, hogy az embert legmagasztosabb dolgokra ké-pesíti. Iskolánkat az igazi vallásosság szelleme lengje át.

De hogy lehet elérni ezt, az a következő kérdés? Erre én két utat látok lehetségesnek: 1. Ha az is-kolában — legyen az felekezeti vagy községi, ve-zesse egy tanító vagy több — az erkölcs és a val-lás a többi tárgyakkal összhangzatosan ta-níttatnak. 2. Ha a vasárnapot a test pihen-tetésére és a lélek nemesítésére használ-juk fel.

I.

Az elsőnek felállított tételre adandó feleletet nem kezdhethem helyesebben meg, mintha a már idézett ne-veléstan írójával azt mondom, hogy a gyermeket 10 vagy 12 éves koráig szemléltetve tanítsuk. A mi e mű 101. lapján a szülőnek szól, az szól egyszersmind a

tanítónak is: „Két éves korában az anya kezdheti gyermekét rendszeresen tanítgatni rajzra, írva-olvasásra, fejbeli számvetésre és az ének elemeire. De el ne feledje, hogy az első szellemi ébredést kell, hogy eszközölje a gyermeknél. Éppen, mint a hogy az erkölcsi nevelésre nézve, már a bölcsőtől fogva, mindig ugyanazon magas czélt kell maga előtt szemmel tartani, úgy az oktatásban is messze lásson előre. Mindenképpen sokkal többet kell tudnia, sokkal magasabbról kell a végeredményt szemlélnie, mint azon csekélységek szempontjából, melyekkel a gyermek értelmét valósággal gazdagítani igyekszik; mert ha ezt nem a jó irányban teszi, későbbi tanítás egészséges alapjaként, fáradsága oknélküli, sőt ártalmas.“

Én e követelményt teljesen elfogadom, és a midőn azt mondom, hogy ez a tiszta erkölcsi törvények megtartásával hajtassék végre, egyszerűen azt tartom szükségesnek, hogy a nevelés egész tendenciája oda irányuljon, hogy a növendék a legtökéletesebb valóságot ismerje fel, annak a létezése és mivoltáról is legyen meggyőződve akkor, a mikor az iskola tárgyaival megismerkedett.

Legkönnyebben czélhoz vezet a szemléltetve tanítás, melynek czélja az, hogy a gyermeknek tiszta fogalmat nyújtson, hogy azt öntudatosá tegye, hogy környezetének urává emelje.

Ha a tanító megismerteti a gyermekkel a kis kavicsot, mely játéktárgya; ha otthonossá teszi az udvar és a kert ásványai között; ha a növénytan elemeit kezdi tanítani és az asztalról vagy a padról, melyet minden gyermek ismer, rávezti a fára, a növényre, a melyből azok készülnek; ha felfedezi annak szomszédjait, s végül megismerteti az egész kert fáival és növényeivel; ha feltünteti előtte, hogy ez nemcsak itt van így, hanem az egész faluban vagy városban is; ha, a kis kutyán vagy cziczán elkezdve, a házi állatokat, a madarakat és vad állatokat rendre eleibe hozza; ha azután magát a gyermeket ismerteti meg társaival és az idegenekkel; ha feltünteti, hogy ezek közül az első mivel áll alább a másodiknál, a második a harmadiknál, s hogy mind mennyire egymásra vannak utalva; ha megmondja nekik, hogy ez nemcsak most van így, hanem így volt ezelőtt is — s ezzel bevezeti a történelembe — s ha végül és főleg kiemeli, hogy mindezek egymásiránt bizonyos dolgokat megtesznek, egymásiránt jóval vagy rosszal viseltetnek, ha feltünteti a mindenben uralkodó természetességet és azt a törvényszerűséget, a mely szerint a tűz mindig meleg és eléget, a kő kemény és ha testünket megütik vele fáj, a virág ha kitépjük elhervad és elpusztul.

Ha, másfelől, megmutatja nekik, hogy egyik dolog jó, a másik rossz; hogy a mikor valaki a kötelességét teljesíti sokkal vidámabb, sokkal serényebb, mint a mikor elmúlasztja; ha figyelmezteti arra az érzésre, a mely őt akkor üldözi, ha valami rosszat elkövetett, még

ha tán más nem látta volna is; ha eszébe juttatja, hogy mennyivel inkább szereti a gyermek, hogy valamit ne éppen úgy tegyen a mint kellene, de hogy ezért ő mégis oly nyugtalannak érzi magát; szóval ha felfedezi előtte, hogy benne a lelkiismeret milyen munkát végez és ha megmondja, hogy a mint a körülöttünk levő dolgok közül mindeniknek magán kívül lehetett találni az okát, úgy ennek az érzésnek is meg van a maga forrása — akkor az erkölcs és a vallás tanítójának teljesen elő van készítve az út és meg van adva az alkalom arra, hogy a gyermeknek egyes erkölcsi szabályokat tanítson, kötelességekről beszéljen, de még arra is, hogy kimondja, hogy az a mindenben felfedezhető ok, az a forrás, a melyből a lelkiismeret táplálkozik, nem más mint az Isten.

Ha ennyire eljutottak, — a mi a növendékek fejlettségéhez mérten az iskola első vagy második évében már megtörténhetik — akkor következetességgel visszavezetheti az erkölcs és vallás tanítója a múltra és onnan felmutathat előtte egyes jellemeket. Ekkor fordulhatnak a bibliához, melyben valóban istenes emberek életei vannak leírva és megismertetve.

És itt határozottan tegyük félre azokat a könyveket, a melyek „Szenttörténetek“ vagy „Bibliai történetek“ czim alatt még mindig a lélekölő kathekizáló vagy kérdéses és feleletes módszert követik.

Ne ragaszkodjunk többé ahoz a rendhez, a melyet a biblia ad előnkbe a világról és az emberekről. Hiszen ezzel azonnal összeromboljuk mindazt, a mit a többi összes órákon, a felfedezések által tisztázott fogalmakkal írt könyvekből tanítottunk.

Ne igyekezzünk a gyermeket először is arról győzni meg, hogy e könyv valamely mystikus szentséggel és felsőséggel bír minden más könyv felett, hogy e könyvet az Isten írta az emberek ujjával, s hogy ez csalhatatlan.

Válaszszuk meg a tanítandó tárgyat. Igen, mert míg a Mózesnek tulajdonított hazafias tett a gyermeket hazája iránti lelkesedésre buzdíthatná, addig már a születését körülvevő jelenségek, az iszonyatos gyermekgyilkolás, a szülőknek megjelenő és utasítást adó Isten, érzéseire csak rossz hatással lehetnek, mert amaz öldöklő tett, az igazságtalanságot, a gyűlöletet és a bosszút, mint létezőt ismerteti meg az eddig erről még sejtelemmel sem bíró gyermekkel. Istent pedig igazságtalannak és gyávának tünteti fel, mint a ki vagy megtudta akadályozni e rút tett elkövetését, de nem akarta, vagy nem tudta, s így tehát bizalomra nem érdemes.

E történetből csak annyi való a gyermek eleibe, a mennyi azt a viszonyt tünteti fel, a melyben a zsidók és az idegenek voltak, a melyből, mint Magyarországon szülöttjének példa adatik arra, hogy ugyanazon haza különböző nemzetiségű lakóinak, hogy kell egymásiránt viseltetni; a melyből megláthatja, hogy egy

ember is mennyit tehet hazájáért és hogy lehet hű Istenéhez.

Van ezen kívül elég szép példa a próféták életében, kik közül némelyiket az Isten iránti engedelmeség az egyszerű pásztorból nagy emberré, hőssé, pappá tett. De ott van főleg a legszebb, a legmagasztosabb alak, a Jézusé. Az ő élete, a maga egyszerűségében és tisztaságában adva elő, mint a mely a gyermekségtől a halálig a szülők, az emberek és az Isten iránti szeretetet tükrözi vissza — a leghathatósabban fogja figyelmeztetni arra, hogy kicsiny gyermekekből is lehetnek nagy emberek, ha önmegtagadással élnek és ha senkit és semmit nem néznek le. Ez a szellem a gyermeket öntudatra fogja ébreszteni, jeles képeket, követendő példákat fog előtte felállítani, s határtalanul fogja fokozni a maga és mások becsülését.

Ugyane cél elérésére nagy mértékben befolya, ha az idősebbekkel a többi keleti népek vallásos fogalmait megismertetnők. Az Isten iránt tanusított vonzódás, a hála számtalan nemei, a feltétlen bizalom és engedelmesség, s az ezeket követő jóllét és lelki boldogság nyilvánulása, tárgyai azoknak és eszközei lennének a gyermekben levő vallásos érzés nemesítésének. Az egyháztörténelem alakjai, az apostoli kortól kezdve fel mostanig, szintén tárgyul szolgálhatnak.

De mivel mindezek mellett elkerülhetlenül rá kell mutatnunk arra, hogy az így nyert új ismeretek, élvezetek és gyönyörűségek, az ily nagy emberek szeretete és jósága honnan ered; de nemcsak, hanem a mikor feltüntetjük, hogy a régiak úgy mint a korábbiak, mennyire ragaszkodtak egy felsőbb lényhez, s mily odaadással igyekeztek hálájukat kimutatni iránta, a gyermeknek is az ismeret megszerzése mellett meg kell adni az alkalmat arra, hogy azt gyakorlatilag használja.

(Folyt. köv.)

Weisz Bernát jelentése az iskolai takarékpénztárakról az 1880—1. tanévben.

(Folytatás.)

Igy, hogy egyet említsek, a postai takarékpénztárak intézményéről nálunk beszélni is alig beszélünk, holott ezek Angolországban, a nép nagyjávára, bámulatra méltó eredményt tüntetnek fel. Ugyanis az 1880. év december 31-én 2.185,000 egyénnek nem kevesebb, mint 33³/₄ millió font sterlingre (340 millió forint o. é.) menő betéte volt a postai takarékpénztáraknál, melyek parlamenti intézkedés folytán, legkisebb betételül egy shillinget (50 kr. o. é.) is elfogadni tartoznak. Sőt, hogy azon szegényeknek, kik egyszerre 50 krt. sem tudnának betenni, a takarítás megkönnyíttessék, az angol posta főigazgatója egy intézkedésével, a lehető legkisebb összeg betételét is lehetővé tette. A postahivatalok ugyanis kis papírszeleteket bocsátanak ki, me-

lyekre postabélyegek ragaszthatók fel. Ha az ilyen papírszeletre tizenkét 1—1 penny (4¹/₂ kr.) értékű postabélyeg ragasztatott, az egy shilling betét gyanánt fogadtatik el. Márczius 31-dike után ez intézmény behozatala következtében a betevők száma rögtön 22,300 személylyel szaporodott meg. — Igy gondoskodik Angliában kormány és országgyűlés a szegények anyagi és erkölcsi jólétének emeléséről.

És minálunk! Évtizedekig tartott, míg a rögtöni nyereséget ígérő bankok, takarékpénztárak, biztosító intézetek stb. megbirtak honosodni. Mit várjunk hát az olyan intézményekre nézve, melyek eredménye csak később válik szembeszökővé!? Tisztán humán czélú intézmények terjedése nálunk még több időt igényel. Igy a kiseddóvó intézetekkel Németországban már a jelen század elején találkozunk, míg nálunk Brunswick grófné buzgolkodása azokat nagyobb mértékben csak mintegy 40 évvel később birta meghonosítani. Sőt ma, — újabb 40 év elteltével — szintén alig van az egész országban 300 ilyen intézetünk, noha az illető budapesti képző intézet, Tisza Kálmánné buzgó és bölcs elnöksége alatt és a kormány különös támogatása mellett is, néhány év óta, igen szép és dicséretreméltó tevékenységet fejt ki az ügy körül.

Egyelőre tehát — kénytelenségből — meg kell elégednünk az iskolai takarékpénztáraknak fentebb jelzett eddigi eredményeivel is. Merítsünk reményt a további haladásra azon tudatból, hogy sokaknak bölcs, buzgó és több irányu közreműködése végre is megegyengette az intézmény kívánatos terjedésének útját. „Ce n'est que la premier pas qui coute!“

A hála kötelességét teljesítjük, midőn e helyen első sorban teljes elismeréssel Trefort Ágoston m. k. vallás- és közoktatásügyi minister nagylelkűségéről emlékezünk meg, ki, felismerve az iskolai takarékpénztárak intézményének nagy jelentőségét, már a múlt évben, az akkor még fennállott nemzetgazdasági egyesület közbenjárására, 1000 forintot utalványozott ki a takarékpénztárt kezelő tanítók megjutalmazására, és elrendelte, hogy az intézményre vonatkozó 1879/80. évi jelentés a „Néptanítók Lapjában“ kinyomassék, mi által az intézmény legfontosabb tényezői, a néptanítók arról széles körben tudomást szerezhettek. Hasonló czélból ő exczellentiája a most lefolyt iskolai évre is 1000 frtot utalványozott ki. Nem kisebb hálával tartozunk br. Kemény Gábor földművelés-, ipar- és kereskedelmiügyi ministernek, ki hasonló meggyőződéstől áthatva, szintén 1000 frtot szentelt ugyanazon czélnak. E végre még felajánlottak: dr. Fraknói Vilmos kanonok 25 frtot, s e sorok írója — mint a múlt évben is — 500 forintot. Erkölcsi támogatást nyert az intézmény, a tárgyalt évben, a budapesti paedagogiai intézet, valamint népnevelő egyesületnek paedagogiai szakosztálya, elismerő nyilatkozataikban, melyekkel e két testület az intézményt — bár némi megszorításokkal — hasznosnak, be-

hozatalát ajánlatosnak nyilvánította, valamint azon há-
lás elismerést érdemlő buzgóságban, melylyel csaknem
az egész hazai sajtó, mint kezdettől fogva, úgy a leg-
közelebbi multban is, az intézmény népszerűvé tételén
fáradozott.

A tanítók száma, kik az intézményt bölcs belá-
tással és hazafias buzgósággal felkarolták mint fentebb
kimutattuk, a tárgyalt évben 222-ről 451-re emelkedett
és a mi íő, az új kezelők között sok olyan van, kik
korábban az intézmény ellenségei voltak, azt csakis
kísérletképen honosították meg, de a gyakorlatban szer-
zett tapasztalatok folytán, az intézmény legőszintébb és
legbuzgóbb apostolai lettek. Ily módon évről-évre szá-
porodni látjuk a tanító-testület azon tagjainak számát,
kik az intézmény ellen felhozott alaptalan, elcsépe-
lt és annyiszor megczáfolt kifogásokat kellően méltányolni
tudják, a meddő theoretikus okoskodással az egyedül
áldást hozó gyakorlat tanuságát állították szembe. A
mult évben 119 közleményt lehetett az intézmény kö-
rül szerzett tapasztalatokat illetőleg közzé tennünk; az
idén ezek száma már 239-re megy s valamennyi, ke-
zelő tanítók tollából eredt, kiknek ítélete pedig ez ügy-
ben egyedül mérvadónak tekinthető. Nem kevesebb,
mint 239 bizonyítványunk van tehát az iskolai taka-
rékpénztár üdvös voltáról!

Az ellenfelek azonban még sem átalják, — néha
csakis furcsának nevezhető — érvekkel előállani. Az
egyik felhozza, hogy valamennyi mult évi közlemény,
nagyon is egyformán, azaz dicsérőleg szólt. Biz úgy a!
Vagy azon is megütközünk talán, hogy a cukrot min-
denki édesnek, a tokaji asszút mindenki egyformán, ki-
tűnő ízűnek mondja? — A másik fennakad azon, hogy
az ügy körül kifejtett agitáció tulságba megyen. Van
olyan is, kinek minden kifogása abból áll, hogy az is-
kolatakarékpénztári intézmény „külföldről hozatott be“,
„nem Magyarországon született“ és több efféle, mi
nyomtatásban mind igen szépen olvasható. Félig tréfa

gyanánt ide iktatjuk a következőket: 1877-ben, május
havában, felkértem egy belföldi, iskolai lapot, hogy az
iskolai takarékpénztár intézményét támogassa. Erre a
lap szerkesztői üzenetei között a következő sorok vol-
tak olvashatók: „W. B. F. Budapest.“ — Noha mindig
szívesen helyet adtunk nézeteinkkel szemközt álló nyi-
latkozatoknak, az iskolai takarékpénztárakra nézve ez
eljárást nem követhetjük, mivel meggyőződésünk sze-
rint az egész dolog halva született. Ezt most már e
helyen harmad ízben mondjuk el. Valóban kár, hogy
önnek a nevelésügye körül kifejtett dicséretre méltó
buzgósága nem talál méltóbb tárgyat az isk. takaré-
pénztáraknál, melyek arra vannak hivatva, hogy az is-
kolában az idealizmust elfojtsák, a szellem fejlődését
feltartóztassák és egy egész generációra pusztítást hoz-
zanak. Reményljük nem veszi roszt néven.“

De vajon mit mondanak a tanítóknak tapaszta-
lataikról szóló „nagyon is egyforma közleményei?“ —
Azt mondják, hogy a takarékoskodó gyermekek (erköl-
csi tekintetben megjavultak, rendszeretöb-
bek, komolyabb gondolkodásuak lettek, a könnyelmű nyalánkodást ke-
rülük stb. Felemlitik továbbá a megtakarított krajczá-
rok és forintok hasznos hovaforításának különféle mód-
jait; az egyik könyvet és iskolai szereket vásárol ráj-
tok, a másik ruhát, a harmadik ajándékot szegény társa
számára, a negyedik félre teszi későbbi szükséglet fe-
dezésére. Itt egy fiu megtakarított pénzével atyját men-
tette meg az adóvégrehajtástól, amott, — a legégetőbb
szükségben — szülői házbérét egyenlítette ki vele. Egy
szegény fuvaros, kinek csak egy lova volt, két fia meg-
takarított pénzével, még egy lovat szerzett, — és most
már többet kereshet a család fenntartására. És hány
ilyen, valóban megindító esetet említhetnénk meg a
család és iskola életéből!

(Vége köv.)

T Á R C S A

Tekintetes Szerkesztő ur!

A tanítói gyűlésezések saisonját éljük, melyben min-
den jóra való egyesület számot vet magával s új lelkesülést
vesz magába a további küzdelemre. A gyűlésezések ezen
ivadójában gondolom nem lesz érdektelen rövid értesítem
egy tantestület közelebről lefolyt közgyűléséről, mely itt a
bórczes kis haza határainál idegen elemek közé élve, a
komoly törekvésű központnál talán kevesebb eredménnyel,
de ahoz hasonló jóakarattal munkál a közös cél érdekében.
A brassómezei tantestület, melyről szólok, f. évi október
27, 28. és 29. napjain tartotta évi rendes közgyűlést
Apácán, csaknem teljes számú tagok jelenlétében.

Első napján délután 4 órakor összegyűltünk a köz-

ségi iskola tágas tantermében, hol Orbán Ferencz, brassói
polgári iskolai igazgató, mint a tantestület elnöke, csinosan
szerkesztett megnyitó beszédben vázolta közoktatásügyünk
egy évi mozgalmait, jelen állapotát, s tantestületünk állás-
pontját kijelölve, a tagokat együttérzés, együttműködésre
hívja fel s a közgyűlést megnyitja. A mult közgyűlés ter-
jedelmes jegyzőkönyvének felolvasása után Orbán Ferencz,
mint a tantestület küldöttje, számolt be az országos tanítói
gyűlésről.

A gyűlés nevezett küldöttjének beszámolását nagy ér-
deklődéssel hallgatta, s az országos tanítói gyűlésen kifej-
tett tevékenységéért elismerését jegyzőkönyvileg is kifejezte.
Ezt követte a titkári jelentés felolvasása és a különböző
bizottságok kiküldése.

A második nap főbb tárgyai a nyilvános tanítás meghallgatása és a Csere-ünnepély voltak. Tanítást tartott Pál Ferencz helybeli községi tanító az elemi iskola III. osztályában az anyanyelvűből, mely a kiküldött bizottság véleménye alapján sikerültnek nyilvánított. Sokkal többet mondhatnék a Csere-ünnepélyről, mely a körülményeket számbavéve fényesen sikerült, de bécse lapja kimért terét ismerve, röviden csak a főbb tényekre szoritkozom. Koós Ferencz királyi tanfelügyelő urat illeti a dicsőség az eszméért, hogy Apáczai Csere Jánosnak, a XVII. században élt legnagyobb paedagogusunknak szülőházát emléktáblával jelölje meg a brassómezei tanítótanület. Ez eszmének köszönhető, hogy alig pár hónap alatt e célra egy szép kis összeg gyűlt össze, mely a csinos márványlap kiállítási költségein kívül, ma körülbelül 100 frt. értékben alapítványkép letéttett egy apáczai szegénysorsu tanuló segélyezésére. Délelőtt 9 órakor a harangok jeladására testületünk a templomba vonult, hol már a község nagy számu lakói vártak reánk. Itt a brassói állami iskolák tanítótanületének összhangzó éneke után Koós Ferencz kir. tanfelügyelő ur a szószékre lépén, emelkedett hangu emlékbeszédet tartott, mely a napi lapokban részletesen olvasható. Az emlékbeszédet ismét a testület éneke s ezt Jánó Lajos, brassói állami isk. tanító ódájának szerző által való elszavallása követte, mely igazán említette fel, hogy:

Méltó dicső emlékezetre,
Ki előtt első honja volt,
S kit nyomott bár élte keresztje,
Merőn állott, meg nem hajolt.

A bezáró összhangzatos ének után az egész gyülekezet a táblával megjelölt házhoz vonult, hol a himnus és szózat éneklése alatt az emléktábla lelepleztetett s a község előljáráóságának gondozás végett átadatott. Az ünnepélyt közebed követte, melyen a község is képviselve volt.

A délutáni és másnapi délelőtti programot apróbb keblü ügyek tárgyalása töltötte ki. Csinosan szerkesztett bírálatot olvasott fel Veres Sándor hosszufalusi felső népiskolai igazgató, Barta Károly tatrangi tanítónak ily című terjedelmes értekezéséről: „a házi ipar jel enlegi állása Brassómezejében“, mely bírálatban a bírálóbizottság azon véleményének ad kifejezést, hogy e megye területén főkép a faipar terjesztessék a hosszufalusi műfaragászati iskolával egyetértve. Az Eötvös-alapról tett jelentéssel kapcsolatban a gyűlés kifejezte, hogy bár ez alap jelenlegi kezelő iránt bizalommal van, az ügy érdekében óhajtja, hogy annak kezelése az illetékes országos tanítói testületre bizassék.

Szives üdvözléssel maradtam:

Brassó, 1881. november 3.

Kilyéni Endre,
polgári isk. tanító.

Az országos tanító-testületi közgyűlés határozatai.

XII.

Az országos tanítótanületi képviselői közgyűlés szervezete.

Az „országos tanítótanületi közgyűlés“ tagjai lehetnek:

a) azon akár felekezeti, akár felekezetenküli nótanítői egyesületeknek a képviselői, a melyeknek alapszabályai az egyházi főhatóságok részéről, s a fenálló törvények értelmében a magy. kir. kormány által jóváhagyattak, illetőleg végérvényesen megerősítették.

b) A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minister ur által meghívott tanfelügyelők.

c) Ugy az állami, mint a felekezeti tanító-és tanítónótanítóképezdékek a minister által meghívott képviselői.

2. Az országos tanító-testületi képviselői közgyűlés minden két évben egyszer hivatik össze Budapestre, rendszerint augusztus hónapban, minden ily gyűlés legfeljebb nyolcz napig tart

A gyűlés egybehívásáról a vallás- és közoktatásügyi minister gondoskodik.

Rendkívüli esetben a minister rendkívüli gyűlést is hívhat egybe.

3. Az országos tanító-testületi képviselői gyűlésre az 1. §-ban jelzett tanító egyesületek saját tagjaik közül, ha a kötelezett rendes tagok száma legalább 30, s nem több 100-nál, egy képviselőt, ezen felül minden 100 tag után ismét egy-egy képviselőt küldenek.

A jelenleg már fennálló és a kormány által szentesített alapszabályokkal bíró egyesületekre az ezen szakaszban megállapított minimum nem kötelező; ezek ha tagjaik száma ennél kevesebb is, az országos tanító gyűlésre képviselő küldésére jogosultak.

4. Az országos tanító-testületi közgyűlésre képviselőül csak nyilvános intézetekben működő elemi-, felső-, nép- és polgári iskolai tanítók, kik egyuttal a tanító-testületnek rendes tagjai, választhatók meg.

Az ily képviselők titkos szavazattal és általános szavazattöbbséggel, a vallás- és közoktatásügyi minister által egybehívott rendes közgyűlést megelőzőleg legalább 2 hónappal megválasztandók.

Azon 14 egyesület (testület), melynek képviselői az országos gyűlés előkészítésére megválasztattak, a legutóbbi gyűlés bezártától számított legközelebbi közgyűlésen kötelesek az előkészítő bizottságba képviselőiket megválasztani, s ezeknek működése azon országos közgyűlés befejezéséig tart, melynek előkészítésére megválasztattak.

A megválasztott képviselőnek hiteles másolatban jegyzőkönyvi kivonat adatik, melynek másolatát a képviselő az orsz. tanítói gyűlést előkészítő bizottsága elnökének a nagygyűlés előtt legalább 5 nappal beküldeni tartozik.

Melléklet a "Család és Iskola" 18-ik számához.

5. Az orsz. tanítói testület képviseleti közgyűlésének célja az, hogy az országban létező különböző tanító-egyleteknek (testületeknek) képviselőik által alkalmuk legyen egymással érikkezni s ez alkalommal a népnevelés és oktatás körében felmerülő fontosabb elvi és eljárási kérdések megvitatása után véleményeiket egyeztetni és nyilvánítani. Feladata különösen tanácskozni és véleményt mondani:

a) Az 1868-ik 38. t. cikkben megállapított elemifelső- és polg. iskolák körébe vont nevelés és tanítás előmozdítására tartozó ismeretek gyarapítására és ezek tanítási módszerére s mindkettőnek a tanítók közötti általános terlesztésére nézve.

b) Igyekszik módokat találni az iskolák belső életére vonatkozó rendtartás és fegyelem gyakorlása módjainak javítására.

c) Célja továbbá az orsz. tanító-testületi közgyűlésnek, hogy a néptanítók anyagi jóllétét előmozdítsa, erkölcsi és polgári állásukat emelje, s ezzel együtt a népiskola tekintélyét megszilárdítsa, hogy a magyarhoni népnevelésügy egészséges és a nemzeti érdekeknek minden ízében teljesen megfelelő irányban fejlődjék, s hogy a magyar néptanítók orsz. testülete az államélet keretében s a társadalomban az iskolát s a népoktatást megillető mértékben becsültessek.

d) A népkönyvtárak, ifjúsági irodalom, ponyvarodalom, és ezeknek az iskolához való viszonyai az orsz. tanítógyűlésen szintén tárgyalhatók.

e) Tanácskozik az orsz. tanítói gyűlés a népiskolának a többi tanintézetekhez való viszonyáról, a tanítóképzés összhangzatossá tételéről, a kisedővásról, az orsz. nyugdíjban előhaladt koruknál fogva nem részesülhető tanítók helyzetének kedvezővé tételéről, a tanítónői intézményről, a tanítók állásának a törvény értelmében való javításáról, a tanítójelöltek hadkötelezettségéről, a tanügy fejlődését gátló akadályok elhárításáról sat., s arra törekszik, hogy mint az ország néptanítóinak képviselői, összetartó erővel a tanügy felvirágoztatására működhessenek, hogy a nevelés, oktatás elveit, módozatait tisztázzák, s a nemzeti jellemre és hazai viszonyokra tekintettel a népnevelést a törvényben megállapított elvek szerint fejleszthessék.

f) A tanítási eszközök megválasztásán, javításán s célszerű módon való szaporításán és terjesztésén oly módon törekszik, hogy a tanító-egyletek (testületek) e részbeli kívánságát meghallgatja, s esetleg a vallás- és közoktatásügyi minster által itélete alá bocsátottakat megbírálja.

g) Ügykörébe veszi az „Eötvös-alap“ kezelését, gyarapítását s az abból adható segélyek megállapítását s kiosztását, s az alap gyarapításáról gondoskodik.

h) Ügyrendjét a minsteri rendelet s az orsz. tanító-testület szabályai értelmében megállapítja.

6. Az 5. pont a), b), c), d), e) és f) betűi alatt általánosan megnevezett ügyek körében eső fontosabb tárgyakat és ezek részleteit az ország különféle vidékein létező tanító-egyletek (testületek) időről-időre belátásuk szerint kiválogatják, kérdésképen maguk elé állítják, aztán saját körükben megvitatják, s így készített megállapodásaikat illetékes hatóságuk útján az országos tanítói képviseleti gyűlés előtt legalább négy hónappal a vallás- és közoktatásügyi minsterhez felküldik.

7. A tanító-egyletektől (testületektől) e módon egybegyűlt kívánalmakat a vallás- és közoktatásügyi minster a közgyűlést megelőzőleg az általa összehívott előkészítő-bizottságnak, a kitűzendő tárgyak egyeztetése, valamint a gyűlés tárgyaira javaslatétel végett kiadja. (Lásd a 11. pontot.)

8. A kétvétenként összeülendő országos tanítói gyűlés tárgyainak előkészítése végett egy előkészítő-bizottság alakittatik.

9. A tanító-egyletek (testületek) képviselőiből álló előkészítő bizottság a minster által kinevezett elnök vezetése alatt tartja üléseit; kebeléből egy alelnököt s két jegyzőt választ.

Az előkészítő bizottság teendői.

10. Az előkészítő bizottság, a tanító-egyletek részéről a vallás- és közoktatásügyi minsterhez felterjesztett és az országos tanító-gyűlésen tárgyalandó tételeket átveszi, munkálatait a nagy gyűlés megnyitása előtt 5 nappal a vallás- és közoktatásügyi minsterhez felterjeszti, honnan azok helybenbágyás után a minster által hozzáadott tanácskozási tárgyakkal együtt a nagy gyűlés megnyitása előtt 2 nappal az előkészítő bizottságot vezető elnökhöz leküldetnek, s ez azokat kinyomatván, a gyűlést megelőző nagy tanácskozmányon a tagok között szétosztatja.

11. Az előkészítő-bizottság gondoskodik arról, hogy az orsz. tanító-gyűlés tagjai idejüket a tanácskozásokon kívül is minél hasznosabban és kellemesebben értéke-sithessék. E bizottság gondoskodnék a tagok fogadásásáról, társas összejöveletekről, tanintézetek, gyűjtemények, gyárok s egyéb hasznos látni valók megszém-léséről, s e végből összeköttetésbe lépne az orsz. tan-szermuzeumi bizottsággal is.

A közgyűlés.

12. Mintán az orsz. tanítói képviseleti nagy gyűlés egybejö, az állandó választmány elnöke megnyitja azt, korelnök és jegyző vezetése alatt saját kebeléből elnökét, alelnökét és három jegyzőjét titkos szavazással megválasztja.

13. Megalakulván a gyűlés, a tanácskozás alá bocsátandó tárgyakhoz képest szakbizottságait megalakítja. Szakbizottságai a következők:

- a) Nevelési (paedagogiai) szakbizottság.
- b) Tanítási és módszerei (didaktikai) és methodikai sz. b.
- c) Rendtartási és fegyelmi sz. b.
- d) Tanítási eszközök és szerek sz. b.
- e) Eötvös-alap sz. b.
- f) Tanító-egyesületi sz. b.
- g) egyéb fontos ügyekre nézve a közgyűlés által kiküldött szakbizottság.

14. A szakbizottságok külön tanácskoznak s munkálataik a közgyűlés elé terjesztvén, ott megvitattatnak s megállapíttatnak

15. A közgyűlés bezárta előtt az ország különböző vidékein levő tanító-egyletek közül 14 egylet (testület) titkos szavazattal a végett jelöltetnek ki, hogy a bezárt közgyűlésre következő legközelebbi orsz. gyűlésre a 10. pontban megnevezett előkészítő bizottságba képviselőket válasszák meg, melybe ezeken kívül a közgyűlés alkatelemeire és azok arányára való tekintettel a vallás- és közoktatásügyi minister által meghívott hat tag is részt vesz.

16. Az orsz. tanítói képviselői közgyűlés megalapodásai, mint vélemények és javaslatok a gyűlés folyamáról vezetett jegyzőkönyvvel együtt a vallás- és közoktatásügyi ministerhez felterjesztetnek.

Ha a gyűlés bezártakor a jegyzőkönyv nem lenne készen, annak hitelesítésére az elnökök és jegyző mellé 4 tagu hitelesítő bizottság küldetik ki.

17. A közgyűlés megállapodásainak és jegyzőkönyvének közzétételéről a vallás- és közoktatásügyi minister gondoskodik.

18. A tanítói orsz. képviselői közgyűlésre választott és küldött képviselőket, valamint a minister által ide kinevezett kir. tanfelügyelőket, állami és felekezeti tanító és tanítónő-képezdei képviselőket, az utazás és gyűlés tartama idejére uti-költség és napidij illeti; ezek szabályszerű utinapló bemutatása mellett az állampénztárból fedeztetnek.

19. Minden ily nagy gyűlés alkalmával az orsz. tanszermuzeumban taneszköz- és tanszerkiállítás rendeztetik a végből, hogy a gyűlés tagjainak alkalmuk legyen mindennemű taneszközt szemlélet útján megismerni.

A kolozsvári II. községi iskola megnyitása.

Hazánk újabb tanügyi mozgalmait figyelemmel kísérve, tapasztalhatjuk, hogy e téren gyors léptekkel haladunk. Aligha van egy második állam Európában, mely másfél évtíz alatt tanügye fejlesztéseért aránylag oly tetemes áldozatokat hozott, mint a miénk, s szerénytelenség nélkül, némi büszkeséggel tekinthetünk az elért eredményre. Utóbbi időben azonban gyakran s talán nem alaptalanul hangoztatják azon vádat, hogy tanügyi politikánkban helytelen irányt követünk akkor,

midőn az általános mivelődés alaptényezője, a népnevelés rovására a közép és felsőbb tanintézeteket fejlesztjük kiválólág. Ez iránynak hódolnak azok, akik hazánkban egy negyedik egyetem felállításának szükségessége mellett, mondhatni naponként szót emelnek.

Korántsem akarjuk e törekvés fontosságát és méltányosságát kicsinyelni, de e mellett örömmel tüntetjük ki a fokozatos haladás tényeit. Üdvözljük e téren városunk iskolaszékét s képviselő testületét, mint a melyek, hivatásukat felfogva, egyesült erővel működnek elemi tanügyünk fejlesztésén.

Kolozsvár már eddig is méltán ez erdélyi részek művelődési központjának tartatott. Egyeteme, különböző szakiskolái, középtanodái s népiskoláival együtt, közművelődési intézeteinek száma már eddig is 34 volt; e szám f. év nov. hó 6-án a II-ik községi népiskola megnyitásával 35-re emelkedett. Tanintézetek nagy száma mellett is az új iskola szükségét pótol, a menyire a hidelvei városrészben fennálló 2 felekezeti népiskola e városrész tankötelességeinek befogadására nem elégséges. Különösen emeli az új iskola fontosságát azon körülmény, hogy közel levén a vasuti indóház és gyártelephez, az itt alkalmazott munkások gyermekeit is befogadhatja, s ezen, részben idegen elem magyarosítását eszközölheti.

A megnyitó ünnepélyen Páll Sándor iskolaszéki elnök alkalmi beszédében párhuzamot von a mai és a régi iskoláztatás között. Váradi Károly kir. tanfelügyelő pedig ez új intézet sajátos hivatását vázolta, s egyúttal annak felállításáért az iskolaszéknek és a város közönségének köszönetét fojezi ki. Végül Kolozsvári Albert a tanítók nevében tartott rövid beszéd után kihirdeti a tanítás megkezdésének idejét. Az ünnepélyen a városi iskolaszék tagjai, tanférfiak, tanügybarátok és szülők voltak jelen; sajnálattal kell azonban felemlitenem, hogy a városi hatóság még csak nem is képviseltette magát.

Az iskola ideiglenesen bérházban helyeztetett el és így a czélszerűség kívánalmainak nem mindenben felel meg. A felszerelés nagyon csinos s a követelményeknek megfelelő. A beiratkozott tanulók létszáma csekély, mit főleg a megnyitás halogatásának tulajdoníthatni. A mint értesültünk, a vasuti társulat 200 frt évi segélyt ígért az iskolának azon esetre, ha a III-ik és IV-ik osztály még az idén beállíttatnék. E kedvező ajánlatot az iskolaszék és hatóság valószínűen elfogadja, mi az iskola jövője érdekében is kívánatos.

R. I.

Kivonat a titkári jelentésből.

A titkári jelentést, — mely tantestületünk ez évi közgyűlésén olvastatott fel, — kivonatilag a következőkben adjuk közre: Tíz éve, hogy ez egylet megalakult. Törekvése volt a tanügy minden igaz érdekének, a tanítói állásnak

szolgálatot tenni. A lefolyt tantestületi évben tartatott 1 rendkívüli köz- és 16 választmányi ülés. Jegyzőkönyvi háttározatok száma tott 145-öt, a tagoké 115-öt. Szakbizottságai: a) Nevelésügyi bizottság. b) Könyvbíráló bizottság. Körei: 1. Központi kör. 2. Bánfihunyadi kör. 3. Nagy-Aimási kör. 4. Mocsi kör. Mint külön kör alapult meg ez évben az Eötvös bizottság. A nevelésügyi bizottságba elnöknek Paal Ferencz, jegyzőnek Vadas Zsuzsa k. a. kéretek fel. E bizottság a vidéki köröknek tételeket küldött ki megvitatás végett, saját üléseiben pedig a népiskolai érdem-fokozatról, Zichy-féle Népuvelési egyletekről stb. értekezett. A könyvbíráló bizottság elnöke a lefolyt évben Deák József, jegyzője Rieger Imre volt. Birálatot tart ottak: Fazakas József, dr. Ferenczi Zoltán, dr. Bartók István és De Gerandó Antonina.

Az Eötvös-bizottság nagytiszteletű Szász Domokos elnöklete alatt folytatta nemes czélu működését. A Kolozsvárt és Bánffy-Hunyadon rendezett Eötvös-ünnepélyek 230 frt 18 krt. jövedelmeztek. A helybeli iskolák számára pedig maga nt. Szász D. készítettett Eötvös-perseleket.

A bánffi-hunyadi kör elnöke: Ravasz György, jegyzője Czuczsa János.

Tartattak nyilvános tanítások és értekezések. A nagyalmás kör: elnöke Benedek János, jegyzője Szász Károly. A nyilvános tanításokat és értekezéseket jelezve, az utóbbiak közül csak azon tételt emeljük ki: Mily körülmények s minő okok folytán lesz a gyermek árulkodóvá? E tétel előadója, Benedek János s ez — mint lapunk mult számában jeleztük — vita tétele volt a most lefolyt közgyűlésnek. A mocsai kör a jelen év folytán alakult meg.

A központi-kör elnöke Benedek Samu, jegyzője Rieger Imre. Tartott szintén nyilvános tanításokat, értekezéseket. Váradai Károly m. kir. tanfelügyelő vitatételt terjesztett elő az ismétlő iskoláztatásról.

A központi választmánynak az országos tanitógyűlésen elfoglalt álláspontját, nézeteit lapunk annak idején közölte. Az országos tanitógyűlésen tanitóttestületünk képviselével Rieger Imre bizatott meg. A könyvtárban volt 562 mű 839 kötetben. Az irattár, a tanszertár rendezve találtatott. Pénztár: A három egyl. alap tényleg állott az év végén A) névleges értékben. 1. Közpénztár 141 frt. 2. Tanszertár 50 frt. 3. Család és Iskola 171 frt. B) készpénzben a) közpénztár 24 frt 1 kr. b) Tanszertár 124 frt. 91 kr. c) Család és Iskola 9 frt 42 kr. A névleges érték összege: 362 frt, a készpénz összege 158 frt 34 kr.

IRODALOM.

Az irvoalvasás tanításmódja. Fölbontó összekötő mობorban, az összekötő rész meghatározott kedelésével. Gyakorlat nyomán írta Erdősy Kornélia. Ára 40 kr. E czim a. kaptunk egy módszertani könyvecskét. Szerző azt hiszi,

hogy a Stephani, Graser, Jakotó (!) módszerét előbb vitto egy kis ujitással. Ez ujitás abban áll, hogy meg kell kerülni az akadályokat s pedig az által, ha kétféle hangsaját-ságu betűket különböztetünk meg. Az egyik fajtájuk olyanok, melyek magokban könnyen s tisztán hangoztathatók (i, r, m, n, v, c, l, o, ó, ö, ő, e, é, j, s, a, á, z.); a másikkélek olyanok, melyeket egymagokban könnyen és tisztán hangoztatni nem tudunk (t, d, b, p, g, k, h, ty, gy, ny, cs, ly). Szerző amazokat, ellenkezőleg a mostani vezérkönyvekkel, előbb taníttatná s csak azután emezeket. Megvalljuk, nem egészen világos e felosztás. Miért ejthető ki könnyebben, tartósabban, tisztábban a c, z, mint az ly, ny. holott amazok momentan természetűek, ezek tartósabb hangzatuak. Legszerűségesebb volt volna ezt a részt fejteni ki bővebben. A mi az irvo-olvasás történetét, s a módszert egyebekben illetik, mind ismert dolgok, legfőlebb olyan részletekben tér el, melyek a módszer egyéni fogások szerinti alkalmazásához tartóznak, melyek azonban figyelemre méltók. Megjegyezzük, hogy a könyv irány dolgában nem eléggé kidolgozott, s ezért bizonytalan egész a helyesírásig. Nyomda-hiba is sok van benne. Szerző egyébként gondos és gondolkozó tanitónak mutatja könyvében magát s könyve is több tekintetben használható. Ajánljuk tanítóink figyelmébe.

Vettünk egy előfizetési felhívást a „Magyar dalalbum“ cz. füzetes vállalat új folyamára. Megjelen f. é. nov. 1-től minden hó elején egy füzet. Egész évre postadíjjal árra 1 frt. 80, félévre 90 kr., egy füzet 25 kr. Az előfizetési díj Győrbe Hennicke Rezső kiadóhoz intézendő. E vállalat czélja a magyar nép dalait és dallamait összegyűjteni, szerk. Limbay Elemér, zongorára alkalmazza Nemesovics Antal.

A nemzeti könyvtárból, Aigner Lajosnak e szép vállalatából ismét megjelent 6 füzet, a 87—92., vagyis az új folyam 7—12. füzete. Ezekben befejeztetik Vajda János összes költeményeinek első kötete (kisebb költemények) és megkezdetik a második kötet (elbeszélő költemények); ezen kívül jön folytatása Beöthy László összes műveinek és Vahot Imre becses emlékiratainak, melyek 2. füzete az eperjesi életből sok igen érdekes részletet tartalmaz. Ismételve ajánljuk t. olvasóink figyelmébe és pártfogásába e szép és olcsó vállalatot. Előfizetés 12 füzetre 3 frt 60 kr.

VEGYESEK.

— Csengery ünnepély. A fővárosban az Akad. disztermében f. hó 20-án Csengery-ünnepélyt fog tartani a fővárosi polgári iskolai tanári kar.

— A vallás- és közoktatásügyi minister a tanfelügyelőhöz rendeletet intézett, hogy tegyenek jelentést a polgári- és felső népiskolák mellé a vidék természetéhez alkalmazott ipartanműhelyek felállithatása tárgyában.

— A Csengery-ünnepélylyel kapcsolatban Weisz Bernát Ferencz egy levélben felhívja a fővárosi polgári iskolai

tanárokat, hogy léptessék általánosan életbe az iskolai takarékpénztárakat ez ünnepélytől fogva, mert Csengery ez intézménynek buzgó hive volt. (l. Polgári iskola 1881. 9. sz.)

— A házi ipar és a gyermekek. Az Allg. deutsche Lehrerzeitung írja, hogy St. Gallen Kantonban (Sveicz) a gyermekek a házi iparban valóságos kimerülésig vannak felhasználva a stikkolás készítésnél és pedig rosszul világitott, egészségtelen helyiségekben. A gyermekek közt vannak 6—7 évesek s még ifjabbak. Egy 12 éves gyermek így adja elé a napi teendőket: „Mihelyt fölkelek, a pinczébe kell mennem fonalat befűzni s ez tart $\frac{1}{2}$ 6—7 óráig. Ekkor reggelizhetek. Ekkor ismét dolgoznom kell $\frac{3}{4}$ 8-ig. Ekkor iskolába megyek. Ennek végeztével 11—12 óráig ismét fonalat kell fűzőm. Ekkor ebéjelhetek s újra dolgozom $\frac{3}{4}$ 2-ig. Ismét iskolába megyek s tanulok, 4 óraker újra baza s folytatom a fonalfűzést sötétig s ekkor vacsorálok. Vacsora után ismét dolgozom 10, sőt ha a munka sietős, 12 óráig. S ez így foly minden nap.“ Egy hasonló leányka azt beszélt, hogy néha e munka egész éjszaka foly. Gyakran megtörtént, hogy mihelyt a gyermekek iskolába mentek, ott menten elaludtak. Természetesen ez erőrablás tönkreteszi a tanulás vágyát, sőt sok helyt az erkölcsi szemérmét is.

— Folyó 1881. okt. 31-én nyílt meg Debreczenben, a helyét magyar reformáció egyik bölcsőjében a XIX. évszázban első reformatus zsinat azon főiskola dísztermében, mely örökre egyik egyik dicsősége lesz a ref. egyház belső erelének. Az ezelőtti utolsó zsinat 1791. szept. 14-én nyílt volt meg Budán, az országháza épületében. Azóta 3 magyar király uralkodott és hunyt el. E zsinat az első s egyetlen, melyben Erdély is részt vesz s épen azon czélból, hogy testvéreivel összeforrjon, hiszen azok megvédésében úgy is részt vett. Erdély volt a magyar reformatió ősi oszlopa, a Tisza partján támadott testvér egyházak védő pajzsa. Ez az egyesülés a magyarországi 4 reformált egyházkerület s az 5-ik erdélyi között, hála az egység Istenének, november 3-án d. u. tartott zsinati ülésen meg is történt Szász Domokos nagyhatású beszéde következtében. Ez egységből kétségtelenül a ref. egyházkerületekre új erő fog felsarjazni s Erdély is megújul ez új unio nagyszerű ténye által, mint a hogy a politikai egység Magyarországgal nevezetes haladás tényezője lön. Mi lelkünkben óhajtuk, hogy e zsinatból új erőt nyerjen a ref. egyház azon a helyen, Debreczenben, hol ezelőtt 314 évvel, 1567-ben az első magyarországi alkotmányozó zsinat tartatott. Azonban e zsinat fontossága nem csupán az egység ténye s a kormányzat rendszeresítése miatt nagyfontosságú; hanem tanügyi tekintetben is az lesz, mert itt fognak megállapíttatni amaz általános elvek, mely alapján a ref. tanári képzés, a középoktatás rendszereztetni fog a korszellem s korunk haladó irányával összhangzásban.

— Előfizetési felhívás. Beleznay Árpád gróf előfizetést hirdet leánya, gr. Beleznay Lujza világtalan költőnő „Éji virágok“ cz. költeményeire. A mű 12 ivre terjed s előfizethetni 1 frtjával fűzött, 2 frtjával diszkötésű példányra. Az előfizetési díjak nov. 25-ig jelzett cz. alatt Budapest, Császárfürdőbe küldendők.

— A mérai államilag segélyezett községi iskola eddigi tanítója, Takács József a dicső-szent-mártoni állami elemi iskolába neveztetvén ki, az ő megüresedett helyé betöltésére pályázat nyitott e f. hó 23-áig. Habár az erre vonatkozó pályázati hirdetés — költségkímélés szempontjából — csakis a Néptanítók Lapjában tétetett közzé: mi, illetékes helyről vett felkérésre, készséggel értesítjük az érdekelteket e helyen is, hogy a szóban forgó állomás javadalma 900 frt évi fizetés és szabad lakás s a pályázati folyamodványok a kitett határidőig mélt. Lészay Gyula iskolaszéki elnök urhoz küldendők be Magyar-Nádasra. Mivel Méra népes községe Kolozsvártól sincs távol, s mivel meg vagyunk győződve arról, hogy az ottani községi iskolának igen szép jövője van: óhajtanók, hogy e jó magyar népü, derék község iskolájához minél jobb erők pályázzanak; s még inkább azt, hogy a pályázók közül aztán valóban a legjobb választassék is meg.

* * *

— Nyilvános nyugtatóványok. (Folytatás) A „Család és Iskola“ árában fizettek:

1881. a) 3 frt egész évre.

137. Állami iskola Szász Bréte. 148. Tanító testület. Hosszufalu. 149. Községi iskola Toroczkó. 150. Községi iskola Előpatak. 151. Bács György tan. B.-Hunyad. 152. Fekete Lujza tanítónő B.-Hunyad. 153. Russzu Viktor képezdei tanár helyben.

Az 1881-ik évfolyam második felére 1 frt 50 krt.

154. Községi iskola Rimaszombat. 155. Weinhold Károly Balatonfüred. 156. Tanító testület, maros-tordai M.-Vásárhely. 157. Ev. ref. tanári kar Székely-Udvarhely. 158. Állami leányiskola Kovászna. 159. Ev. ref. tanítótestület Debreczen. 160. Állami népiskola Uj-Torda. 161. Tanító testület Musznya. 162. Benedek József tan. Helyben. 163. De Gerandó Antonina felsőbb leányisk. igazgatónő Helyben. 164. Gunesch Károly ev. luth. tan. Helyben. 165. Gazsy József képezd. tanár Helyben. 166. Schwarczel Adél tanítónő helyben, 167. Szigethy Kata tanítónő helyben. 168. Vadas Zsuzsa tanítónő helyben. 169. Sárdi József unitár. tan. helyben. 170. Esztégár Antal r. k. tan. helyben. 171. Várad Albert r. k. tan. Helyben. 172. Fazakas József képezdei tanár helyben. 173. Községi iskola Magyar-Valkó.

Kolozsvárt, 1881. június 14-én.

A „Család és Iskola“
kiadó hivatala.

Tartalom: Elnöki megnyitó, Benedek Józseftől. — Az iskola és a vallás, Boros Györgytől. — Weisz Bernát jelentése az iskolai takarékpénztárakról az 1880/81. tanévben. Tárca, Kilyéni Endrétől. — Az országos tanítógyűlés határozatai. — A kolozsvári II. községi Iskola megnyitása, R. I.-től. — Kivonat a titkári jelentésből. — Irodalom. — Vegyesek.